

V Praze dne 12. června 2014
Č.j.: 624/14

Stanovisko komise pro hodnocení dopadů regulace

k návrhu
**novely zákona o státní sociální podpoře
(tj. zvýšení a rozšíření porodného)**

Úvod

Ministerstvo práce a sociálních věcí předkládá novelu zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Jde o poměrně malou a jednoduchou novelu, jejíž cíle jsou (cca v pořadí potenciálního fiskálního dopadu):

- Navýšení koeficientu limitujícího výši příjmu rodiny pro nárok na dávku.
- Úpravu výše porodného na druhé dítě.
- Rozšíření nároku na porodné i z titulu narození druhého dítěte.
- Úprava vymezení okruhu oprávněných osob.
- Rozšíření nároku na porodné z důvodu převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů o další případy

Návrh prošel řádným připomínkovým řízením a je předkládán s jedním rozporem (s MF ČR), který se vztahuje k ujednání v koaliční smlouvě.

II. Připomínky a návrhy změn pro jednání Komise RIA dne 13. června

Závěrečná zpráva o hodnocení dopadů regulace (Zpráva) nemá číslované stránky.

Zpráva je zpracována v souladu s požadavky. Stávající situace, problém k řešení a cíle jsou poměrně dobře popsány a zřejmě byl i dodržen proces konzultací. Fiskální dopady zvažovaných alternativních opatření včetně nulové varianty jsou vyčísleny na základě věrohodně vypadajících odhadů klíčových parametrů. Následuje několik drobnějších připomínek a postřehů:

Cílem předloženého návrhu je podpořit rodiny s malými dětmi v situaci, kdy se jim jednorázově zvýší náklady v souvislosti s narozením dítěte a za tímto účelem upravit

podmínky nároku na danou dávku tak, aby na porodné dosáhly i další rodiny. To je relevantní záměr a navržené opatření jistě k tomuto cíli směřuje. Zvažované varianty se liší v míře (parametry nároku na porodné a jeho výše), nikoliv však ve formě. Zvažoval předkladatel také jiné formy podpory rodin s malými dětmi těsně po jejich narození, které by mohly daný cíl také naplnit?

V sekci vyhodnocení dopadů se opakovaně zmiňuje nárůst administrativních nákladů spojených se zavedením doporučeného opatření (změny informačního systému, změna formulářů, vyšší extenzivní a intenzivní nároky na administrativu dávek sociální podpory). Zpráva však odhad těchto nákladů neuvádí a měla by, byť zřejmě budou ve srovnání s objemem dodatečně poskytovaných dávek zanedbatelné.

Materiál explicitně neuvádí, že na straně rodin žádné dodatečné přímé (finanční) nebo nepřímé (administrativa) náklady nevzniknou. Bylo by dobré to uvést.

Zpráva (str. 12) uvádí, že: Podle výsledků výběrového šetření pracovních sil přepočtených na celou populaci byl v roce 2012 počet rodinných domácností s alespoň jedním závislým dítětem do 26 let 1 406 tisíc. Další odhady fiskálních nákladů pracují s řadou dalších parametrů a údajů však již jejich zdroje neobsahují. Lze se domnívat, že MPSV použilo nejvhodnější možné a všechny dostupné zdroje informací, ale na příslušné zdroje dat by měl být v materiálu uveden přesný odkaz, aby bylo možno vše případně dohledat a výpočty ověřit.

Zpráva se ve výčtu rizik odkazuje na politické dohody: *Pokud by předložená úprava nebyla přijata, nebylo by naplněno programové prohlášení vlády. V tomto programovém prohlášení se vláda zavázala k podpoře rodin s dětmi a k přijetí úpravy porodného tak, aby mohlo být poskytnuto i v souvislosti s narozením druhého dítěte.* Zde je třeba připomenout, že programové prohlášení vlády nelze z pohledu RIA považovat za cíl navrhované regulace. Cílem RIA je zevrubně posoudit varianty toho, jak dosáhnout určitého konkrétního sociálně-ekonomického či technicko-administrativního cíle. RIA musí věcně a kriticky posuzovat i návrhy plynoucí z programového prohlášení a případně vládu, zákonodárce a veřejnost upozornit, pokud takové návrhy mají vhodnější alternativu (včetně varianty nulové).

Rozsouzení zásadního rozporu přetrvávající mezi MPSV a MF ČR ohledně toho, nakolik má být zvýšen parametr vymezující okruh osob s nárokem na porodné (procento životního minima) překračuje rámec zprávy RIA. Volba parametru má zanedbatelné rozpočtové implikace pro státní rozpočet a v rámci rozpočtových omezení se musí uplatňovat politické priority.

Zpráva neobsahuje mezinárodní srovnání, které by umožnilo posoudit jak generózní současné nastavení porodného v ČR je a kam se navrhovanou změnou posune. Takové srovnání překvapivě přišlo v rámci připomínkového řízení z Nejvyššího soudu a bylo by vhodné něco takového do Zprávy doplnit: *Porodné nebo obdobný příspěvek je poskytován zhruba ve třech čtvrtinách členských států Evropské unie (neposkytuje se v Rakousku, Německu, Itálii, na Maltě, v Nizozemí, Portugalsku a Švédsku). Až na výjimky (např. Španělsko, Belgie, Lucemburk, kde se výše porodného pohybuje nad 1000 €) je výše porodného průměrně 470 €, což je po přepočtu na české koruny částka srovnatelná s částkou poskytovanou v České republice. Nad rámec výše uvedeného si dovoluujeme uvést, že na rozdíl od stávající*

české úpravy a novelizace, která rozšiřuje nárok na porodné i při narození druhého dítěte, většina evropských zemí poskytuje porodné u všech dětí (kromě např. Rumunska, kde se porodné poskytne 4x). Ve Slovenské republice, jež se sociálními poměry blíží České republice, se porodné rovněž vyplácí při porodu všech dětí. Politika preference rodin s nižším počtem dětí je prosazována tím, že na první tři děti je výše porodného podstatně vyšší (850 €) než na dítě čtvrté a další (150 €).

Vzhledem k tomu, že porodné se ve většině zemí EU pohybuje na úrovni 470 € a v některých dokonce neexistuje, nabízí se otázka, zda současná výše porodného na první dítě v ČR není v mezinárodním srovnání poměrně vysoká. Zde musíme uvážit, že částku v euro je třeba převádět na Kč pomocí parity kupní síly a nikoliv přes běžný směnný kurs. Odhaduji, že 470 € v paritě kupní síly odpovídá 9 – 10 tis. Kč. Dnes je v ČR porodné na první dítě vypláceno ve výši 13 000 Kč (vyšší než jsou poměry v EU) a novela má zavést porodné na druhé dítě ve výši 10 000 Kč (blízké poměrům v EU). Samotné nastavení, pokud jsou známy dopady, je však více méně záležitostí politických priorit a nikoliv procesu RIA.

III. Závěr:

Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby komise návrh schválila s tím, aby dle uvážení ve Zprávě zohlednil připomínky v sekci II.

Vypracoval: Doc. Ing. Daniel Munich, Ph.D.

Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.
předseda komise